

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

ภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุและการเตรียมตัวเกี่ยวกับความตาย
ของผู้สูงอายุ

ชื่อผู้เขียน

นางสาวดารัตน์ สากินันท์

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ม.ถ. อัครอนงค์ ปราโมช	ประธานกรรมการ
อาจารย์สุชาวี เหล่ารักพงษ์	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ สมบัติ ไชยวัฒน์	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ดร.ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์	กรรมการ
อาจารย์ดร. อวยพร ตันมูขยกุล	กรรมการ

บทคัดย่อ

ภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุเป็นพัฒนาการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจและยอมรับได้ต่อความตาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุ ลักษณะการเตรียมตัวเกี่ยวกับความตายของผู้สูงอายุ และลักษณะการเตรียมตัวเกี่ยวกับความตายของผู้สูงอายุที่มีระดับภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนของเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 200 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ทำการรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุ และ การเตรียมตัวเกี่ยวกับความตาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามลักษณะของข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยของภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้สูงอายุมีลักษณะการเตรียมตัวเกี่ยวกับความตายทั้ง 4 ด้าน ที่พบมากที่สุด ดังนี้ ด้านร่างกาย คือ การเลือกวิธีการจัดการศพของตน ด้านจิตใจ คือ การเห็นใจผู้อื่นที่มีอาการป่วยหนัก ในระยะใกล้ตาย และตระหนักว่าความตายเป็นธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้านจิตวิญญาณ คือ การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา ด้านสังคม คือ การมอบความรักและความห่วงใย หรือปรับความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น

3. ผู้สูงอายุที่มีระดับภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุแตกต่างกัน มีลักษณะการเตรียมตัวเกี่ยวกับความตายที่พบมาก ดังนี้

ผู้สูงอายุที่มีภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุระดับสูง มีการเตรียมตัวด้านร่างกาย ได้แก่ การเลือกสถานที่ฌาปนกิจศพไว้ล่วงหน้า ด้านจิตใจ ได้แก่ 1) การเลือกผู้ที่จะให้การดูแล เมื่อมีอาการป่วยหนักในระยะใกล้ตาย 2) การเห็นใจผู้อื่นที่มีอาการป่วยหนักในระยะใกล้ตาย และตระหนักว่าความตายเป็นธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ 3) ความพร้อมที่จะรับทราบความจริงจากแพทย์ เมื่อมีอาการป่วยหนักในระยะใกล้ตาย ด้านจิตวิญญาณ ได้แก่ 1) การดำเนินชีวิตที่เหลืออย่างมีความหมายและกำลังใจ 2) การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา

ผู้สูงอายุที่มีภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุระดับปานกลาง มีการเตรียมตัวด้านร่างกาย ได้แก่ การเลือกวิธีการจัดการกับศพของตน ด้านจิตใจ ได้แก่ การเห็นใจผู้อื่นที่มีอาการป่วยหนักในระยะใกล้ตาย และตระหนักว่าความตายเป็นธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ด้านจิตวิญญาณ ได้แก่ การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา

ผู้สูงอายุที่มีภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุระดับต่ำ มีการเตรียมตัวด้านร่างกายและด้านจิตใจเหมือนกับผู้สูงอายุที่มีภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุระดับปานกลาง โดยเพิ่มด้านจิตใจ เกี่ยวกับความพร้อมที่จะรับทราบความจริงจากแพทย์ เมื่อมีอาการป่วยหนักในระยะใกล้ตาย ด้านจิตวิญญาณ ได้แก่ การดำเนินชีวิตที่เหลืออย่างมีความหมายและกำลังใจ

ส่วนด้านสังคม ผู้สูงอายุที่มีภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุทุกระดับ มีการมอบความรักและความห่วงใย หรือปรับความเข้าใจกับสมาชิกในครอบครัวและผู้อื่น

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้พยาบาลมีความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้นในพฤติกรรมของภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุ การเตรียมตัวเข้าสู่ภาวะใกล้ตายและความตายของผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาต่อไปเกี่ยวกับภาวะธรรมทัศน์ในวัยสูงอายุและการเตรียมตัวเกี่ยวกับความตายของผู้สูงอายุตามบริบทของสังคมและวัฒนธรรมไทย

Thesis Title	Gerotranscendence and Death Preparation Among the Elderly	
Author	Miss Ladarat Sapinun	
M.N.S.	Gerontological Nursing	
Examining Committee	Associate Professor M. L. Akanong Pramoch	Chairman
	Lecturer Sucharee Laorakpong	Member
	Associate Professor Sombat Chaiwan	Member
	Associate Professor Dr. Chawapompan Chanprasit	Member
	Lecturer Dr. Ouyporn Tunmukayakul	Member

Abstract

Gerotranscendence is the natural development which encourages the elderly to understand and accept the death. The objectives of this descriptive research were to investigate the level of gerotranscendence, the aspects of the elderly's death preparation and the aspects of death preparation among the elderly who had different level of gerotranscendence. The subjects were obtained by inclusion criteria and the random sampling method of 200 elderly people residing in the communities of the Chiang Mai Municipal Area , Amphur Muang, Chiang Mai Province. Data were collected during January to February 2002. The research instruments were composed of the Demographic Data Form, the Gerotranscendence Questionnaire, the Death Preparation Questionnaire. Data were analyzed by the descriptive statistics and categorization .

The results of this study revealed that:

1. The mean scores of the elderly's gerotranscendence , both total and each dimension were at moderate level.

2. The elderly had four aspects of the death preparation including the most death preparation such as the physical preparation was the choosing for disposal of their deceased bodies. The psychological preparation was the sympathy with the other people having terminal illness and recognizing that the death was inevitable nature. The spiritual preparation was the religious belief practice. The social preparation was the providing love and care or resolving the conflicts with the family members and the other people.

3. The elderly having different level of gerotranscendence had the aspects of most death preparation as follows:

The elderly who were the high level of gerotranscendence had the physical preparation such as the choosing for the place of funeral. The psychological preparation were 1) the choosing for caregiver in terminal illness, 2) the sympathy with the other people having terminal illness and recognizing that the death was inevitable nature, and 3) the readiness to know their terminal illness from the physicians. The spiritual preparation were 1) the living with meaningfulness and willpower, 2) the religious belief practice.

The elderly who were the moderate level of gerotranscendence had the physical preparation such as the choosing for disposal of their deceased bodies. The psychological preparation was the sympathy with the other people having terminal illness and recognizing that the death was inevitable nature. The spiritual preparation was the religious belief practice.

The elderly who were the low level of gerotranscendence had the physical preparation and psychological preparation the same as the elderly who were the moderate level of gerotranscendence. The additional psychological preparation was the readiness to know their terminal illness from the physicians. The spiritual preparation was the living with meaningfulness and willpower.

In social preparation, the elderly among every level of gerotranscendence had the providing love and care or resolving the conflicts with the family members and the other people.

Hence, the results of this study provide the nurses to understand the behaviors of gerotranscendence, the elderly 's dying and death preparation more clearly. Furthermore, giving the basic information for the future research about gerotranscendence and death preparation in the context of Thai society and culture.